

CLARK ASHTON SMITH

MIMO PROSTOR A ČAS

VYBRANÉ SPISY • SVAZEK 1

PLUS

Mimo prostor a čas

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.nakladatelstviplus.cz
www.albatrosmedia.cz

Clark Ashton Smith
Mimo prostor a čas – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA** a.s.

Clark Ashton Smith

MIMO PROSTOR A ČAS

Pandaemonium

Svazek 8

Řídí Ondřej Müller

**CLARK
ASHTON
SMITH**

**MIMO
PROSTOR
A ČAS**

Překlad Linda Kosátková

Ilustrace Jakub Gajdošík

Plus

Obsah

<i>Stephen Jones: Ztracené světy Klarkash-Tona (předmluva)</i>	7
Nekromantova píseň	37
Hrůzná poušť Yondo	39
Devátá kostra	47
Poslední zaklínadlo	53
Dostaveníčko v Averoigne	59
Čarodějův návrat	75
Příběh Satampry Zeirose	92
Dveře na Saturn	106
Gorgona	127
Osud Avoosla Wuthoquana	140
Utajený potomek	150
Říše nekromantů	170
Lovci ze záhrobí	180
Ostrov mučitelů	198
Bestie z Averoigne	215
Genius loci	231
Ubbo-Sathla	250
Zoraidin polibek	259
Semeno z hrobky	266
Tkadlec v hrobce	281
Ghúl	295
Pohřební bůh	301
Malygrisova smrt	325

PŘEDMLUVA

ZTRACENÉ SVĚTY KLARKASH-TONA

Kdykoli se mluví o dějinách fantastické a hororové literatury, nevyhnutelně přijde řeč na magazín *Weird Tales*. Ten vycházel na nepříliš kvalitním, „brakovém“ papíře a šlo o první široce dostupný časopis věnovaný výhradně *weird fiction* a fantastické literatuře. Vycházel od března roku 1923 do září roku 1954 a celkem bylo vydáno 279 čísel.

Mezi nejvěhlasnější přispěvatele tohoto „unikátního časopisu“ (jak zněl jeho podtitul) patřil rhodeislandský autor hororů H. P. Lovecraft, texaský rodák a otec barbara Conana Robert E. Howard a kalifornský básník, spisovatel, ilustrátor a sochař Clark Ashton Smith.

Clark Ashton Smith se narodil v pátek 13. ledna roku 1893 v severokaliifornském městečku Long Valley, které se nachází nedaleko

Auburnu na úpatí Sierry Nevady. V roce 1891 se Smithův otec, původem Angličan, oženil s Mary Frances („Fanny“) Gaylordovou, dcerou farmáře, jež byla o čtyři roky starší než on. Clark byl jejich jediným potomkem.

Clarkovým rodičům bylo kolem čtyřicítky, když se chlapec narodil, a sám Smith později s oblibou tvrdil, že pochází z rodu normanských hrabat a baronů, lancashirských baronetů a křížáků. Jeden z jeho předků z otcovy strany podle všeho přišel o hlavu po slavném Spiknutí střelného prachu Guye Fawkese, zatímco z matčiny strany byl potomkem hugenotů, kteří v roce 1630 prchli před pronásledováním z Francie a usadili se v Nové Anglii.

V roce 1902 zakoupil Timeus Smith kus vyprahlé půdy na vulkanickém vrchu známém jako Indian Ridge (později Boulder Ridge) v těžbařské oblasti na východ od Sacramento. Pozemek o čtyřiatřiceti akrech ležel jen několik mil od místa, kde se Clark narodil, zhruba dvě míle od auburnského starého města a čtvrt míle od silnice a nejbližší usedlosti. Timeus zde vyhloubil studnu a pokoušel se chovat kuřata, zatímco jeho žena se živila prodejem časopiseckých předplatných.

Během následujících pěti let, v hájku pod korunami dubů, Timeus postavil pro svou rodinu tmavý jednopatrový dřevěný domek o pěti místnostech.

„Srub to byl starý a nevelký, s přístavkem v zadní části a spací verandou, která se táhla po celém předku,“ líčil později Smithův kamarád George F. Haas. „Široké desky a dřevěné šindele na stranách byly stříbrné, šedé, na střeše pak byly šindele z dehtového papíru.“ Smith sám později vpředu na hranici pozemku postavil nízkou kamennou zídku, a to z lávových a žulových kamenů, které našel opodál.

Smithovi měli hluboko do kapsy, a proto museli být soběstační. Dřevo na vaření a otop snášeli z okolních lesů, svítili kerosinem a vodu odebírali z přírodního podzemního pramene v průzkumné štole vzdálené pár metrů od domu, která současně fungovala jako spížárna.

Za horkých letních měsíců pracoval Smith venku u vratkého, podomácku vyrobeného dřevěného stolu a spával v potrhaném spacáku na starém plechovém armádním lůžku.

Spisovatel E. Hoffman Price měl to štěstí, že se jako jediný z korespondentů časopisu *Weird Tales* osobně setkal s Lovecraftem, Howardem i Smithem. Poté, co posledního ze jmenovaných navštívil v dubnu roku 1934, shrnul své dojmy tak, že existují dva Clarkové Ashtonové Smithové: „Ten první, starý, staříčkový Smith, znavený, roztěkaný a mírně nahrbený, působící jako člověk z dávných dob, muž vznětlivý, citlivý, s drobným tikem v koutcích úst.“ Současně ale poznal „usměvavého, chlapeckého Smithe, který měl v oku jiskru, jakýsi třpyt, jako kdyby trávil většinu času radováním se z naprosté potrhlosti a absurdity světa, jako kdyby prohlédl skrze povrch i matérii a většinu z toho, co tam spatřil, se vysmál.“

S výjimkou pěti let na základní škole se Smith vzdělával v domácnosti, poté co mu dětská nemoc, pravděpodobně spála, znemožnila přístup k formálnímu vzdělání. Nadšený z *Pohádek tisíce a jedné noci* a díla Edgara Allana Poea se pustil do psaní již v jedenácti letech a v sedmnácti měl již vydány čtyři povídky s orientální tematikou v populárních časopisech *The Black Cat* a *The Overland Monthly*. Smithovy pokusy publikovat sofistikované romantické příběhy však byly neúspěšné (jedinou výjimku představovalo srpnové číslo časopisu *10 Story Book* z roku 1924). V tomto období Smith rovněž napsal nikdy nepublikovaný román na motivy *Tisíce a jedné noci* o devadesáti tisících slovech *Černé démanty* (*The Black Diamonds*).

Náctiletého Smithe zásadně ovlivnila košatá romantická poezie sanfranciského bohéma a sloupkaře George Sterlinga. Tento chránělec Ambrose Bierce a blízký přítel romanopisce Jacka Londona tvořil v tradici Keatse a Shelleyho, a třebaže tato květnatá poetika již na začátku dvacátého století skoro všude vyšla z módy, v Kalifornii se čtenářské přízni těšila až do dvacátých let díky

pozoruhodné básnické skupině známé dnes jako kalifornští roman-
tici, mezi něž patřili právě Sterling, Bierce či Nora May Frenchová.

Smithovi učarovala především Sterlingova nechvalně proslulá
báseň „Vino čarodějnictví“ („A Wine of Wizardry“) z roku 1907.
On sám svým mladistvým básnickým nadáním upoutal pozornost
staršího, zkušenějšího Sterlinga v roce 1911.

Snad i s pomocí tohoto přítele a mentora sestavil v roce 1912
svou první básnickou sbírku, *The Star-Treader and Other Poems*
(*Cestovatel po hvězdách a jiné básně*), která vyšla, když jejímu
autorovi bylo pouhých devatenáct let. Vydal ji Sterlingův nakla-
datel A. M. Robertson a náklad jejího prvního vydání se odhaduje
na dva tisíce kusů, avšak existuje domněnka, že až polovina jich
shořela při požáru. V celé řadě výtisků byla fotografie autora.

Útlý svazek se dočkal značné chvály a jeho autor začal rázem
platit za velký talent, srovnávaný s Lordem Byronem, Christinou
Rossetti a dalšími. V tisku se o Smithovi psalo jako o „mladém
géniovi ze Sierry“ a „Keatsovi z pacifického pobřeží“. Jeho věhlas
se rozšířil dokonce až za Atlantský oceán, když v roce 1916 vel-
šský fantastik Arthur Machen v recenzi pro londýnský deník *Eve-
ning News* napsal, že autor „prokazuje v řadě veršů značnou ná-
klonnost vůči ‚velkému stylu‘ a své básně staví, jako by se jednalo
o katedrály“.

Třebaže reakce kritiky byly veskrze kladné, Smith později vy-
jádřil značné rozčarování nad tím, že obdržel autorský honorář ve
výši pouhých padesáti dolarů, ačkoli se knihy k roku 1920 prodalo
více než čtrnáct set kusů.

Smithova druhá sbírka nesla název *Ódy a sonety* (*Odes and
Sonnets*) a vyšla v roce 1918. Vydalo ji prestižní nakladatelství
Book Club of California a šlo o bibliofilii s nákladem pouhých tři
set kusů, která byla vytištěna na ručním papíře a opatřena novou
předmluvou od Sterlinga.

Jelikož poptávka po básnických dílech setrvala klesala, byl
Smith nucen vydat svou třetí sbírku *Eben a krystal: básně ve*

verších a v próze (Ebony and Crystal: Poems in Verse and Prose, 1922) vlastním nákladem v pouhých pěti stech signovaných exemplářích, které prodával po dvou dolarech za kus. Sbíрка obsahovala převážně fantastické básně v próze, ale též první vydání jeho epické básně „Poživač hašiše aneb Apokalypsa zla“ („The Hashish-Eater or the Apocalypse of Evil“).

„Nechť ten, koho jasný zrak a živé srdce činí toho hodným, vkročí do této říše krásy a tajemství a těší se z nich,“ uvedl Sterling v jejím úvodu.

Vizionářství (nejen) básnického díla mladého C. A. Smithe upoutalo pozornost začínajícího spisovatele H. P. Lovecrafta, toho času pobývajícího v Clevelandu na návštěvě u přítele Samuela Lovemana. Lovecraft poslal Smithovi dopis datovaný 12. srpna 1922, v němž chválil jeho kresby a akvarely: „Jak skvostné obrazy opiových fantazií a hrůz se nám v nich před očima rozvíjejí a jaká jedinečná síla a perspektiva se za nimi skrývá!“ V dalších řádcích adresátovi představil své vlastní texty a dopis zakončil těmito slovy: „Bylo by mi velkou ctí, kdybych se od Vás dočkal odpovědi, budete-li mít čas a chuť se k mému zvláštnímu dílu vyjádřit.“

Smith vskutku odpověděl a brzy si s tímto „tajemným společníkem ve světě hrůzy“, jak si Lovecraft sám říkal, korespondovali pravidelně. Netrvalo dlouho a Lovecraft Smithovi navrhl, aby ilustroval jeho povídky pro menší časopisy, a Smithova „Poživače hašiše“ označil za „nepopsatelně úchvatné dílo“.

Lovecraft v korespondenčním styku s oblibou používal hravé přezdívky: Smith se tak v jeho dopisech brzy stal „Klarkash-Tonem“ a sám Lovecraft se mnohdy podepisoval foneticky jako „Há-pé-el“.

Na Lovecraftův podnět si Smith začal dopisovat i s dalšími členy tzv. Lovecraftova okruhu, tj. s autory jako Donald Wandrei, August W. Derleth či Frank Belknap Long.

Wandrei a Smith se brzy spřátelili, a když Smithovi v roce 1925 scházelo padesát dolarů na vydání jeho čtvrté básnické sbírky *Santalové dřevo* (*Sandalwood*), Wandrei mu okamžitě zaslal šek, třebaže sám tehdy disponoval pouhými pětadesáti dolary. Sbíрка pak vyšla ve dvou stech padesáti signovaných a číslovaných výtiscích.

S pomocí George Sterlinga vydal Wandrei v prosincovém čísle časopisu *The Overland Monthly* z roku 1926 jeden z prvních článků o Smithovi, pojmenovaný „Vládc snů“ („The Emperor of Dreams“). Sterling se však jeho vydání nedožil, protože měsíc před jeho otištěním spáchal sebevraždu – otrávil se kyanidem. Smith pak v březnu následujícího roku publikoval v témže kalifornském časopise článek k počtě tohoto svého přítele a rádce.

V Americe panovala hospodářská krize a Smith, přestože se mu podařilo dosáhnout značného, byť jen regionálního věhlasu, za své básně dostával jen zanedbatelné honoráře. Přežíval díky brigádám a drobným stipendiím.

V létě roku 1927 mu jeho blízká přítelkyně Genevieve K. Sullyová během výletu do hor vyčetla nedostatek ambicí a poradila mu, aby „se sebou něco udělal“.

„V té době se nacházel v kritické finanční situaci,“ vzpomínala v roce 1967, „a zdálo se mi, že menší praktická rada mu neuškodí. I díky mému popichování se Clark pustil do psaní *weird fiction*.“

Rovněž Lovecraft svého přítele přesvědčoval, aby své vize kosmických hrůz a fantazií přetavil do prózy a výsledné texty poslal do chicagského časopisu *Weird Tales*, jednoho z mnoha tehdejších brakových plátků, který ochotně vydával všechny druhy fantastické beletrie sahající od nadpřirozených hororů přes příběhy o rytířích a čarodějích až po science fiction. Jeho šéfredaktorem byl v této době Farnsworth Wright, pod nímž časopis začal po letech finančních obtíží prosperovat. Za první tři desítky let jeho existence se v něm vystřídali autoři jako H. P. Lovecraft,

Robert E. Howard, Ray Bradbury, Robert Bloch, Seabury Quinn, C. L. Moore, Henry Kuttner, Manly Wade Wellmanová, Jack Williamson, Henry S. Whitehead a pochopitelně Clark Ashton Smith.

Smith, inspirován francouzskými dekadenty konce devatenáctého století, jejichž čelním představitelem byl Charles Pierre Baudelaire (který se pro změnu inspiroval dílem Edgara Allana Poea), mnohdy nechával své postavy zemřít či dojít zatracení proto, že se nechali zlákat exotikou. Uvádí se, že Smith s dekadenty sdílel i jejich *znuděnost*, pravda je však taková, že se sám naučil španělsky a francouzsky, aby mohl číst a překládat své oblíbené básníky píšící v těchto jazycích.

Naplno se Smith začal povídkové tvorbě věnovat v roce 1928 a v následujících zhruba deseti letech produkoval jednu povídku měsíčně, a to přesto, že své texty úzkostlivě revidoval, což vedlo k tomu, že každá povídka měla nezřídka i pět různých verzí. Později, v lednu roku 1931, se v dopise svěčuje Lovecraftovi, že *weird fiction* se pro něj stala „imaginativním únikem z lidského akvária“, avšak jedním dechem dodává: „v psaní beletrie nacházím potěšení a duševní vzrušení, jaké mi poezie přinášela jen zřídka.“

Pro *Weird Tales* Smith přeložil z francouzštiny řadu Baudelairových básní, a přestože své vlastní básně prodával časopisu již od roku 1923, teprve otištěním povídky „Devátá kostra“ („The Ninth Skeleton“) v zářijovém čísle z roku 1928 začalo pětadvacetileté období, během nějž zde uveřejnil více než šedesát povídek. Některé ze svých raných děl dokonce doprovázel vlastními ilustracemi, vždy po sedmi dolarech za kus.

V prosincovém čísle z roku 1930 čteme v dopisní rubrice pojmenované „Orlí hnízdo“ („The Eyrie“) tato Smithova slova: „Z pohledu čtenáře bych chtěl říci, že *Weird Tales* jsou jediným časopisem, který svým příspěvatelům poskytuje dostatečnou imaginativní volnost.“ Vzhledem ke Smithově náklonnosti k podobně laděným příběhům nás nepřekvapí, že v dubnovém čísle z roku 1932 navrhuje,

„aby většina čísel *Weird Tales* obsahovala alespoň jeden fantastický text poetického či atmosférického stříhu.“

Čtenáři s ním zjevně souhlasili. V dubnovém čísle z roku 1934 nacházíme dopis Maloma Bethuna z Berkeley v Kalifornii, kde stojí: „Příběhy Clarka Ashtona Smithe se vyznačují nezvyklou krásou a rafinovaností.“ Autora v témže čísle chválí i Joseph Hatch z Leavenworthu v Kansasu: „Způsob, jakým tento spisovatel dokáže ve svých příbězích vykreslit obrazy a scény tak, že si je čtenář snadno představí, je zkrátka velkolepý.“ V červnovém čísle z následujícího roku píše Carroll F. Wales z Denmarku v Maine: „Textů Clarka Ashtona Smithe se nemohu nabažít. Většinou platí, že napíše-li autor každý měsíc novou povídku, rychle se člověku omrzí, ale to není Smithův případ.“

Takto se v červnovém čísle z roku 1934 rozplývala Margaret St. Clair, která do časopisu sama později přispívala: „Dokud budou *WT* publikovat texty Clarka Ashtona Smithe, nepřestanu je číst. Jeho povídky se vyznačují brilantní sevřeností, která je z uměleckého hlediska čirým potěšením... A Smithovy kresby jsou dle mého názoru zdaleka nejzdařilejší ze všech, které se v časopise objevují.“ Začínající básník Emil Petaja zase v srpnu roku 1935 píše: „Clark Ashton Smith zůstává nadále básníkem, jehož příběhy se vydávají do vzdálených, neprobádaných končin.“

Čas od času však zazněly i výhrady, například od Herberta V. Rosse z Londýna, v jehož dopise otištěném v červnovém čísle z roku 1938 čteme: „Smith je vskutku mistrem pera a já doufám, že si od něj přečteme ještě mnoho povídek a překladů Baudelaira. Pane Smithi, jste génius, jste fenomenální, avšak proč se tolik vyžíváte v hrůze na úkor krásy a exotiky?“ Rovněž Robert Burrell z kalifornské Corony si v říjnu roku 1938 postěžoval, že byl „poněkud zklamán povídkou Clarka Ashtona Smithe ‚Matka ropuch‘, ačkoli obvykle tak půvabně píše o lidech a lesích Averoignu“.

Mezi lety 1928 a 1937 napsal Smith více než sto povídek, a to obvykle na zadní strany odložených strojopisných verzí starších textů. Polovinu z nich tvoří cykly odehrávající se v rozličných vysněných světech a nadpozemských krajích, jsou plné barvitě, exotické imaginace a pojednávají o neobvyklých kulturách, jazycích a mytologiích.

„V povídkách si nejraději vytvářím vše sám – včetně prostředí,“ napsal Smith Lovecraftovi v roce 1930. „Skutečná místa mě nepřitahují ani nezajímají natolik, abych na ně plýtvat atmosférou, kterou buduji v prostředích čistě imaginárních.“

Mezi taková fantastická prostředí patří prehistorický kontinent Hyperborea, vyspělá civilizace Atlantidy nazývané též Poseidonis či mimozemské světy Xiccarph a Mars.

Mezi jeho nejznámější fiktivní oblasti však patří Zothique – poslední obydlený svěťadíl na Zemi, kde démonismus a magie vládou stejně jako v dávných dobách – a upíry sužovaná středověká provincie Averoiigne.

V rozverně laděném dopise Lovecraftovi z roku 1931 Smith píše: „V jistých pokoutných a tajných proroctvích jsem narazil na zmínky o kontinentu z daleké budoucnosti, zvaném někdy Gnyrdon a jindy Zothique, který se za miliony let objeví kdesi v místech dnešního jižního Atlantiku (...) a který se stane cílem Věcí z dosud neviditelných galaxií; a co hůř, dojde k ohyzdně chaotickému prolomení dimenzionálních bariér, po němž části našeho světa uvíznou v cizích galaxiích a naopak.“

První povídkou ze Smithova cyklu o umírajícím svěťadíle Zothique je „Říše nekromantů“ („The Empire of the Necromancers“), jež byla otištěna v zářijovém čísle *Weird Tales* z roku 1932. Podle autora samého je „výstřední ladění“ této povídky „silně pokryto tím, co H. P. [Lovecraft] kdysi nazval ‚měděnkou dekadence‘.“

Weird Tales nicméně odmítly první verzi jeho další povídky „Bestie z Averoiigne“. Smith se v dopise z 10. června 1932 svěřil

Augustu Derlethovi, že jej „onen dokumentární styl vyprávění možná dovedl k až přílišné archaizaci.“ Derleth mu navrhl některé úpravy, a i na jejich základě Smith text zkrátil o čtrnáct set slov. V revidované podobě pak vyšel v květnovém čísle z roku 1933. Smith sám v této souvislosti přiznal: „Myslím, že jsem napsal lepší povídky, ale jen málo technicky vybroušenějších.“

Jakožto autor s básnickým citem pro jazyk se Smith mohl chlubit rozsáhlou slovní zásobou, kterou získal v dětství studiem a memorováním slovníku angličtiny od A do Z a následně i odvozenin všech slov z cizích jazyků.

V dopise z roku 1950 adresovaném S. J. Sackettovi píše: „Pokud jde o můj květnatý styl, mou zálibu v užívání slov klasického původu a exotického zabarvení, mohu říci jen tolik, že usiluji o jazykový a rytmický účinek, jehož nelze dosáhnout s pomocí omezené slovní zásoby známé pod označením ‚běžná angličtina‘.“

Velmi podobně se vyjádřil i v dopise adresovaném výtvarnému redaktorovi *Weird Tales* Virgilu Finlayovi: „Pochybuji, že se mé dílo kdy dočká přízně čtenářských mas, neboť myšlenkově i esteticky jsou mé příběhy příliš vzdáleny psychologickému uspořádání běžného čtenáře. Usmíruje mě však skutečnost, že těch nemnoho čtenářů je mým dílem zasaženo tak silně.“

Smith se na obálce *Weird Tales* poprvé objevil díky povídce „Stvůra z prococtví“ („The Monster of the Prophecy“), otištěné v lednovém čísle z roku 1932). Ta patřila k autorovým „oblíbeným historkám“, třebaže by se byl podle svých slov vsadil, že její „satirických podtónů si všimne málokdo.“ Bizarní ilustrace od Curtise C. Senfa zobrazovala trojokou stvůru naklánějící se nad vyděšenou ženou. Smith byl na tuto povídku, dokončenou v prosinci roku 1929, velmi hrdý. A ačkoli měl na následující rok naplánováno její pokračování s názvem „Vizaphmal z Hadonoše“ („Vizaphmal in Ophiuchus“), v němž se neměla vyskytovat „jediná lidská bytost“, nikdy je bohužel nerealizoval.

Kromě časopisů jako *Weird Tales*, *Strange Tales*, *Oriental Stories* nebo *The Magic Carpet Magazine* Smith též často publikoval „nadvědecké povídky“ v brakových plátcích typu *Wonder Stories*, *Astounding Stories*, *Comet Stories*, *Amazing Stories*, *Amazing Detective Tales*, *Thrilling Wonder Stories*, *Startling Stories* či *Stirring Science Stories*.

„Většina mých povídek, které lze s větší či menší mírou přesností přiřadit k žánru vědeckofantastické literatury,“ vysvětloval Smith v roce 1940, „pojednává o světech ztracených v hlubinách kosmu či světech, které jsou skryty lidskému vnímání, jelikož mají odlišnou vibrační frekvenci či atomovou strukturu.“

V dopise z roku 1950 adresovaném S. J. Sackettovi Smith píše: „Mám teorii, že kdyby se nekonečné světy kosmu otevřely lidskému zraku, člověk by zemřel hrůzou.“

Smithovy básnické a prozaické texty byly kromě žánrových časopisů publikovány rovněž v *The Yale Review*, *The London Mercury*, *Munsey's*, *Asia*, *Wings*, *Poetry: A Magazine of Verse*, *The Philippine Magazine* či *Mencken Smart Set*. Smithovy básně vyšly v řadě antologií a jeho překlady Baudelaira tvoří součást edice *Květvů zla* vydaných nakladatelstvím Limited Edition Press.

V dopise H. P. Lovecraftovi z roku 1930 Smith přirovnává svou prózu k „verbální černé magii, používám totiž prozaický rytmus, metafory, přirovnání, timbre, kontrapunkt a další stylistické prostředky jako určitá zaklínadla.“

Smithova následující „kniha“ *Nesmrtelní z Merkuru* (*The Immortals of Mercury*) vyšla v roce 1932 v nakladatelství Stellar Publishing Corporation, jehož majitelem byl „otec sci-fi“ Hugo Gernsback, jako šestnáctý svazek řady Science Fiction Series. Prodávala se za deset centů a šlo o Smithovu první samostatnou publikaci. Sám autor ji považoval za „snůšku nesmyslů“, nicméně dodal, že „pokud mi přinese šek na 200 dolarů, posloužila svému účelu.“

V roce 1933 si začal dopisovat s dalším z příslušníků Lovecraftova okruhu a skupiny autorů *Weird Tales* Robertem E. Howardem. V dopise, jež mu v létě onoho roku tento texaský autor zaslal, svého kolegu ze západního pobřeží chválí těmito slovy: „Jak Vám závidím ten dar lehkosti, s níž dokážete vykreslit obrazy plné kouzel a zázraků, jako by to byly mraky stoupající z moře.“

Téhož roku vydal Smith vlastním nákladem, čítajícím tisíc výtisků, knihu *Dvojitý stín a jiné fantastické povídky* (*The Double Shadow and Other Fantasies*), třicetistránkový soubor svých oblíbených povídek, které se mu však v dané době nepodařilo prodat. Knihu inzeroval v časopise *The Fantasy Fan* po pětadvaceti centech „v mincích či známkách“ za kus. Smith poslal jeden výtisk i Howardovi a ten mu za něj poděkoval v dopise z 15. března 1933: „Četl jsem Vaše povídky s nejvyšším zaujetím a obdivem a jen sotva mohu říci, která mě oslovila nejvíce. Všechny představují úžasné, nádherné příklady oné básnické prózy, která je pro Vaše dílo tak typická. Závidím Vám ten Váš bohatý a barvitý styl.“ I přes Howardovo nadšení však byly výtisky tohoto výboru k dostání přímo u Smithe až do roku 1951, a to za pouhý jeden dolar.

V roce 1934 se Smithova povídka „Bílá sibyla“ („The White Sybil“) ocitla po boku povídky Davida H. Kellera „Avalonští“ („Men of Avalon“) ve vůbec prvním titulu nakladatelství Fantasy Publications, patřícího Williamu L. Crawfordovi.

Později téhož roku začal Smith sestavovat svou další básnickou sbírku, kterou měl pod názvem *Zařikávání* (*Incantations*) vydat Lovecraftův mladý chránělec Robert H. Barlow. Barlow však s vydáním otálel, a tak tato Smithova sbírka deseti básní vyšla v květnu roku 1937 pod názvem *Nero a jiné básně* (*Nero and Other Poems*) v nakladatelství Futile Press Clydea Becka, a to v nákladu sto padesáti kusů. Měsíc po vydání nechal Beck vytisknout na samostatných arších další Smithovu báseň a také esej Davida Warrena Rydera a ty pak vložil do zbývajících výtisků. V průběhu

let se tento titul vyskytl hned v několika odlišných verzích a jeho přesný náklad se nikdy nepodařilo určit.

Howard ve svém dopise z roku 1935 chválí Smithovi jeho báseň „Nadvláda“ („Dominion“), která vyšla v červnovém čísle *Weird Tales*. „Nepřeháním, když prohlásím, že jsem snad nikdy nečetl lepší báseň. Dal bych svůj ukazováček za to, aby má slova měla takový plamen a žár jako ta Vaše.“

Ani ne o rok později spáchal Robert E. Howard sebevraždu. Když se dozvěděl, že jeho milovaná matka upadla do smrtelného kómatu, střílel se třicetiletý autor do pravého spánku. Stalo se tak 11. června roku 1936. A jako by tím svět fantastické literatury neutrpěl už dostatečnou ztrátu, rok nato, 15. března 1937, zemřel na rakovinu H. P. Lovecraft. Bylo mu sedmačtyřicet let.

Smith pak nechal v červnovém čísle *Weird Tales* na počest zesnulého autora otisknout báseň „Howardu Phillipsu Lovecraftovi“ („To Howard Phillips Lovecraft“) a v dopise pro „Orlí hnízdo“ v témže čísle se vyznal: „Smrt H. P. Lovecrafta, která jej dostihla po měsíci bolestné choroby, mě hluboce zasáhla. Tato ztráta se zdá nesnesitelná a jsem si jist, že bude pro celé čtenářstvo *weird fiction* znamenat hlubokou a trvalou ránu.“

Lovecraftovými příběhy kosmické hrůzy je ovlivněna celá řada Smithových povídek a podle Augusta Derletha nikdo neobohatil Lovecraftovu slavnou, vnitřně propojenou sérii, známou jako mytologie Cthulhu „tak zásadně jako Clark Ashton Smith“. Derleth dále píše: „Smith jako vynikající vypravěč dokázal přidat postavy, rozšířit dějiště, dopracovat příběhové linie tak, aby obsáhly mnohem delší úseky času a prostoru – od Prastarých ke Starším bohům; sám vymyslel Knihu Eibon, Tsathogguu a celou řadu dalších jmen a postav mýtu Cthulhu, které se vyskytovaly v jeho i Lovecraftově díle.“

Přínejmenším podle jednoho zdroje Smith sám publikoval okolo šestadvaceti povídek, které z mýtu Cthulhu vycházejí. Mám

na myslí především příběhy situované do imaginární Hyperborey. Sám autor je charakterizoval jako „k mýtu Cthulhu ze všech nejbližší, avšak napsané v groteskně humorném tónu, který je výrazně odlišuje.“ Nejvýznamnější z nich je pravděpodobně „Příběh Satampra Zeirose“ („The Tale of Satampra Zeiros“), který sám autor považoval za jednu ze svých nejlepších povídek. V ní se poprvé objevuje ropuší bůh Tsathoggua, kterého Lovecraft ihned zahrnul do svého panteonu Velkých starců.

„Domnívám se, že jsem stejnou měrou přispěl jako si z něj vypůjčil,“ prohlásil později Smith v souvislosti s mýtem Cthulhu.

Po Lovecraftově smrti jako by Smithův zájem o psaní beletrie upadl. Odrazovala jej kritika ze strany redaktorů i fakt, že mnohé povídky, které Smith považoval za své nejlepší, byly zprvu odmítány nebo přepisovány. Kromě toho na něm začínali být čím dál více závislí jeho staří rodiče a vedle péče o ně mu na bedrech ležela i celá domácnost. Navíc se mu vrátila jeho nervová porucha, kvůli níž se v roce 1913 stal na osm let téměř invalidním. Toto „nervové vysílení či vyčerpání“ mu znemožňovalo psát a pravděpodobně způsobilo, že zahořkl a začal být podrážděný. Kromě toho silně nenáviděl život v Auburnu.

Smithova matka zemřela v září roku 1935 a jeho otec, který měl vysoký tlak a slabé srdce, o dva roky později, den po Vánocích. Aby pokryl náklady na pohřeb, musel Smith prodat celý rodinný pozemek s výjimkou dvou akrů.

V roce 1937 napsal ilustrátorovi Virgilu Finlayovi: „Pokud jde o mé psaní, vinou okolností jsem se v posledních dvou letech stal značně nevykonným. Především matčina nemoc a smrt, otcovo churavění a naše faktická odtrženost od zbytku světa v prostředí, kde se vše rozpadá, zapříčinily, že se mé texty již neobjevují na stránkách *WT*.“

Weird Tales, Smithův hlavní vydavatel, platily pouhý cent za slovo, a aby vůbec obdržel honorář od *Wonder Stories*, musel si dokonce najmout právníka. Byl proto nucen žít velmi

skromně a mezi lety 1941 a 1945 si musel přivydělávat „jednotvárnou a úmornou“ námezdní práci na rančích a v sadech.

V září roku 1937 Finlayovi sdělil, že časopisu *Thrilling Wonder Stories* prodal několik drobných plastik a jednu pseudovědeckou povídku, čímž si za měsíc vydělal šedesát pět a půl dolaru. „Půjde-li to takhle dál, brzy ze mě bude vypasený plutokrat!“ psal mu v žertu. „Alespoň nebudu muset tak často a pracně rozkopávat zdejší starý krchov.“

Tenčící se rodinné úspory však Smithe přiměly k tomu, aby se nechával najímat na různé podřadné práce, jako bylo hloubení studní, sbírání a balení ovoce, dřevorubectví, písaršina, míchání cementu, zahradničení, těžba kamene, úklid stájí nebo obsluha navijáku.

„Jakkoli se z jeho tvorby může zdát, že žil ve věži ze slonoviny, nic není vzdálenější skutečnosti,“ uvádí Derleth.

Okolo roku 1937 Smith odeslal výbor ze svých básní jistému britskému nakladateli, k jeho vydání však nedošlo. V Británii však v pevné vazbě poprvé publikoval již o čtyři roky dříve, a sice povídku „Ostrov Mučitelů“ („Isle of the Torturers“), otištěnou v antologické řadě *Keep on the Light*, kterou redigovala Christine Campbellová Thompsonová. Mezi lety 1939 a 1942 rovněž přispěl do osmi čísel britského brakového plátku *Tales of Wonder* a pár jeho starších povídek bylo přetištěno v jediných dvou číslech britské brožury *Strange Tales* (1946). Jednou z nich byla i povídka „Bezejmenný potomek“ („The Nameless Offspring“), která vznikla v roce 1931 a která se (stejně jako „Gorgona“) odehrává v současné Anglii. Autor se při jejím psaní inspiroval novelou Arthura Machena *Velký bůh Pan* a prohlásil ji za „asi nejďábelštější dílo, jaké dovedu vymyslet.“

Na sklonku třicátých a počátku čtyřicátých let začal mít Smith potíže s alkoholem, třebaže navenek na něm jeho účinky nebyly nijak znát. Spisovatel E. Hoffmann Price později vzpomínal, jak viděl Smithe vypít tři nebo čtyři trojitě panáky

pětasedmdesátiprocentního třtinového rumu. Nezpozoroval prý nic než to, že se „jeho stará, vrásčitá tvář mírně rozzářila a v očích se mu objevila nová jiskra.“

Psaní prózy se Smith v tomto období nevěnoval, nadále však psal poezii a pracoval na rozličných uměleckých projektech.

Přišel rok 1942 a Arkham House, malé nakladatelství, které původně založili August Derleth a Donald Wandrei proto, aby uchovali dílo svého přítele Lovecrafta v odolných pevných vazbách, vydalo Smithovu první významnou sbírku povídek.

Texty do této knihy, která dostala název *Mimo prostor a čas* (*Out of Space and Time*), vybíral autor sám, a protože ani Derleth, ani Smith reálně neočekávali, že by Arkham House fungovalo dostatečně dlouho na to, aby vydalo i jeho další sbírku, začlenil do ní Smith ty své fantastické a hororové povídky, které měl nejraději a které považoval za nejlepší z dosud publikovaných. Obálku ke sbírce zhotovil kmenový ilustrátor *Weird Tales* Hannes Bok a vyšla v nákladu pouhého jednoho tisíce a padesáti čtyř kusů.

Zejména díky Derlethově houževnatosti však Arkham House přežilo. Pro druhý výbor, z Lovecrafta, *Za branami spánku* (*Beyond the Walls of Sleep*, 1943) byly pořízeny fotografie několika jedinečných Smithových kamenorytů a následujícího roku vyšla v témže nakladatelství druhá sbírka Smithových próz nazvaná *Ztracené světy* (*Lost Worlds*), kterou opět sestavil sám autor. Náklad se tentokrát vyšplhal na dva tisíce čtyřicet tři kusů a obálku zdobila fotografie čtyř Smithových výtvorů.

Smith své sochy často vyřezával v plenéru malým kapesním nožikem, přičemž mu jako materiál sloužily mastek, talek a bílý křídový materiál, jež nazýval „diatomit“. Tyto plastiky opatřoval sugestivními názvy jako Cizinec, Cthulhu, Inkvizitor Morghi, Čaroděj Eibon nebo Semeniště Cthulhu, následně je opracovával skelným papírem a „vypaloval“ v kamnech, aby ztvrdly.

„Jeho nesmírně působivé a fascinující sošky často vznikají z podivných a neobvyklých minerálů a jsou přirovnávány k předkolumbovskému umění,“ napsal Derleth, který byl sám majitelem více než padesáti Smithových plastik.

V prvním čísle časopisu *The Arkham Sampler* (vydaném v zimě roku 1948) byl otištěn obsáhlý soupis názvů a popisů sošek, který pravděpodobně sestavil sám Smith. Třebaže však lístek přiložený k jeho pozdějšímu vydání uváděl i další plastiky, avizovaný svazek nazvaný *Sochy Clarka Ashtona Smithe (Sculptures by Clark Ashton Smith, rovněž známo jako Cthulhu a další postavy v kameni [Cthulhu and Others in Stone])* se stejně jako řada dalších projektů tohoto nevyzpytatelného nakladatelství vydání nikdy nedočkal.

Spisovatel Edmond Hamilton vzpomínal, že když Smithe navštívil v Auburnu, všiml si, že některé z kamenů v okolí autorova příbytku na sobě měly vyřezané tváře a jiné podivné podobizny. Když totiž Smith nebyl spokojen se soškou, na které zrovna pracoval, jednoduše ji vyhodil z okna na štěrk kolem domu.

V průběhu čtyřicátých a na počátku padesátých let Smithe v Auburnu navštěvovali další spisovatelé jako např. Henry Kuttner, E. Hoffman Price, Jack Williamson, Donald Wandrei (který sem poprvé zavítal již v roce 1934), R. H. Barlow, Henry Hasse, Emil Petaja, Fritz Leiber či August Derleth.

Smithova třetí kniha vydaná v Arkham House se jmenovala *Genius loci a jiné příběhy (Genius Loci and Other Tales, 1948)* a obsahovala šestnáct povídek, které byly vesměs dříve otištěny na stránkách *Weird Tales*. Vyšla v nákladu tří tisíc čtyřiceti sedmi kusů a velmi špatně se prodávala, což vedlo k tomu, že Derleth snížil náklad následující Smithovy sbírky, která vyšla až o dvanáct let později.

Ghůl a seraf (The Ghoul and the Seraph, 1950) byl útlý sešitek, jež v nákladu pouhých pětadesáti kusů vydalo krátce fungující brooklynské nakladatelství Gargoyle Press. Byla v něm

nově otištěna Smithova krátká hra z *Ebenu a křišťálu*, přičemž šlo o její první samostatné vydání.

Ačkoli byly *Ódy a sonety* v polovině čtyřicátých let k sehnání ve výprodeji za pouhý jeden dolar, pustil se Smith do sestavování objemného souboru svých básnických textů. V prosinci roku 1949 odevzdal do Arkham House rukopis o více než pěti stech básních, které měly tvořit knihu *Poživač hašiše a jiné básně* (*The Hashish-Eater and Other Poems*). Třebaže bylo vydání knihy pravidelně avizováno, Derleth měl obavy, že cena za obálku by byla příliš vysoká a že prodeje knihy by nepokryly náklady na její výrobu. Derleth proto udělal kompromis a v roce 1951 vydal v limitované edici útlý svazek s pevnou vazbou nazvaný *Temný zámek* (*The Dark Chateau*) v nákladu pouhých pěti set šedesáti tří kusů.

Propagační text na jeho přebalu hlásal: „Milovníkům dobré poezie přinesou Smithovy básně trvalý požitek. Clark Ashton Smith píše jasně a srozumitelně o věcech podivných a tajemných, o světech ducha a srdce, které jsou tolik blízky, a přitom tak vzdáleny tolika lidem naší doby.“

Derlethovy obavy se ukázaly jako oprávněné. I přes svůj nízký náklad a doporučenou cenu ve výši pouhých dvou a půl dolarů mu *Temný zámek* ležel na skladě po dlouhých devět let. To jej nicméně neodradilo od toho, aby v roce 1958 vydal druhý výbor ze Smithových básní. Text na přebalu *Kouzla a elixírů lásky* (*Spells and Philtres*) čtenářům sliboval, že jejich obsah „okouzlí a potěší milovníky poezie a děsu, neboť představuje nové výpravy do mystického polosvěta, který věčně pableskuje na okraji vědomí.“

Derleth tehdy konečně pochytil obchodního ducha – *Kouzla a elixírů lásky* měly méně stran, nižší náklad (pět set devatenáct kusů) a stály o padesát centů víc než předešlé tituly.

Donald Wandrei, který „měl to mimořádné potěšení“ provádět sloupcové korektury knihy, Smithe v dopise z roku 1957 ujistil, že „August i já samozřejmě doufáme, že Vaše *Vybrané* (či *Sebrané*)

básně spatří světlo světa.“ Jejich vydání se však Smith již bohužel nedožil.

Tou dobou bylo Smithovi lehce přes šedesát. Jak vzpomínal George F. Haas poté, co se s ním setkal v roce 1953: „Byl lehce shrbený, měřil však odhadem něco přes metr osmdesát. Nosil krátký knírek. Měl světle hnědé rovné vlasy, ve kterých jsem ani při bližším pohledu neobjevil jediný šedivý vlas. Čelo, široké a vysoce klenuté, měl plné vrásek. Působil jaksi křehce, ale měl impozantní soudkovitý hrudník.“ Haas rovněž vzpomínal, že „aby mu vítr necuchal jeho jemné, hedvábné vlasy, nosil světle červený baret, který byl jakýmsi jeho poznávacím znamením.“

Čtrnáctého listopadu roku 1954, rok poté, co utrpěl infarkt, se oženil s novinářkou Carolyn Jonesovou Dormanovou, která měla tři náctileté děti z předchozího manželství.

Po svatbě se pár přestěhoval z Auburnu do Carolynina domu v nedalekém městě Pacific Grove, který jim měl sloužit jako polotrvalé bydliště. Přestěhovat všechny Smithovy věci z jeho starého srubu jim však chvíli trvalo a do příbytku se mezitím vloupali vandalové. Vysypali jeho krabice s papíry, vyházeli mu knihy z knihovny, ale co Smithe zasáhlo zdaleka nejvíce, převrhli a rozspali, a tím znesvětili urny s popelem jeho rodičů.

Ještě před tímto incidentem kdosi prostřílel puškou stěny prázdného srubu a nakonec, při posledním útoku vandalů v roce 1957, budova lehla popelem. (Je možné, že se jednalo o nátlak na Smithe, aby prodal pozemek jistému realitnímu spekulantovi.)

Aby přispěl do společného rozpočtu, stal se zde na čas profesionálním zahradníkem. Nebyl však na tuto práci stavěný a nenáviděl ji. Mnohem více měl v lásce divokou květenu rostoucí na úpatí Sierry.

Snad i díky svému sňatku však Smith prožil v druhé polovině padesátých let další přívál tvůrčí energie, a právě v této době napsal poslední várku svých nových povídek.

Rostoucí výrobní náklady a klesající prodeje však vedly k tomu, že Derleth Smithovu čtvrtou sbírku povídek pro Arkham House,

nazvanou *Zrůdná poušť Yondo* (*The Ahominations of Yondo*), vydal v nákladu pouhých dvou tisíc kusů. Na její obálce byla fotografie autorových podivných sošek.

Šlo o poslední knihu vydanou za jeho života. Po sérii lehkých mrtvic se Clarku Ashtonovi Smithovi zhoršilo zdraví a 14. srpna roku 1961 v Pacific Grove poklidně ve spánku zemřel. Bylo mu šedesát osm let.

Svou poslední povídku *Rasasfův oštěp* (*The Dart of Rasasfa*) dokončil pouhé tři týdny před smrtí. Třebaže byl text původně objednan spolu s obálkou George Barra do chystaného čísla *Fantastic Stories of Imagination*, redaktor jej nakonec odmítl.

Frank Belknap Long v dopise adresovaném Augustu Derlethovi téhož srpna líčil Smithe jako „vynikajícího básníka, kterému se nikdy nedostalo zaslouženého uznání a jehož život byl zakalen a ponížen nepřehlédnutelnou frustrací, kterou lze vycítit snad ze všeho, co kdy napsal.“

Vdova po Smithovi se později vdala za Franka Wakefielda, umělce ze západního břehu, který ve čtyřicátých letech ilustroval několik přebalů knih vydaných v Arkham House, mimo jiné i pro Smithovu sbírku povídek *Genius loci a jiné příběhy*. Wakefield byl alkoholik a Carolyn se s ním nakonec rozvedla. Ona sama zemřela na rakovinu v lednu roku 1973.

Roy A. Squires, který jistou dobu spravoval Smithovu literární pozůstalost, pracoval na edici básnického cyklu, na němž autor pracoval v letech 1939–46.

S Clydem Beckem ji pod názvem *Dionýsův vrch: výběr z básní* (*The Hill of Dionysus: A Selection*) vydal roku 1962 ve třech odlišných verzích při celkovém nákladu tří set devadesáti kusů. Dvě básně z této sbírky vyšly též jako bibliofilské sešitky.

Následujícího roku vydal Squires dvacet sedm výtisků *Cyklů* (*Cycles*), které označil za Smithovu „téměř jistě“ poslední báseň. *¿Donde Duermes, Eldorado? Y Otros Poemas* (1964) byla útlá sbír-

ka básní, které Smith napsal ve španělštině, a vyšla v nákladu 176 kusů. Squires rovněž v nákladu 381 kusů vydal svazeček *Nero: raná báseň* (*Nero: An Early Poem*, 1964) V roce 1963 vydalo nakladatelství Mirage Press knihu *In memoriam: Clark Ashton Smith* (*In Memorium: Clark Ashton Smith*). Sestavil ji Jack L. Chalker, obsahovala vzpomínky celé řady autorových přátel a kolegů a také zde vůbec poprvé vyšla tiskem Smithova hra *Mrtví ti nasadí parohy* (*The Dead Will Cuckold You*).

Smithova rozsáhlá báseň v próze „*Vyprávěno poušti*“ („*Told in the Desert*“) vyšla v antologii *Za okrajem: nové strašidelné příběhy* (*Over the Edge: New Stories of the Macabre*, 1964), kterou nakladatelství Arkham House oslavilo pětadvacáté výročí svého založení. Výbor ze Smithových povídek s názvem *Příběhy o vědě a magii* (*Tales of Science and Sorcery*) byl připraven k vydání ještě za jeho života a vyšel v roce jeho smrti v nákladu bezmála dvou a půl tisíce kusů. Obsahoval čtyři Smithovy vědeckofantastické povídky, které byly původně otištěny v časopisech Huga Gernsbacka jako *Wonder Stories* či *Amazing Detective Tales*.

V roce 1965 kalifornský básník a akademik Donald Sidney-Fryer pro Arkham House sestavil a předmluvou opatřil svazek *Básně v próze* (*Poems in Prose*). V omezeném nákladu 1016 kusů zde vyšly všechny Smithovy básně v próze s výjimkou jediné. Sidney-Fryer, jeden z prvních proponentů kritické reflexe Smithova díla, sestavil pro téhož nakladatele rovněž svazek *Jiné dimenze* (*Other Dimensions*), který vyšel v roce 1970 v nákladu 3114 kusů. Obsahoval šestadvacet povídek a většinu tvořily Smithovy texty publikované jinde než pod hlavičkou Arkham House.

V roce 1970 vyšlo též první z brožovaných vydání Smithova díla určených široké veřejnosti. Poté, co se na konci šedesátých let zvedla nová vlna zájmu o dílo H. P. Lovecrafta a Roberta E. Howarda, sestavil Lin Carter pro svou renomovanou řadu Adult Fantasy Series vydávanou nakladatelstvím Ballantine Books soubory *Zothique* (1970), *Hyperborea* (1971), *Xiccarph* (1972) a *Poseidonis* (1973).

Roy Squires současně v roce 1970 vydal sérii sešitků nazvanou *Uprchlícké básně Clarka Ashtona Smitha* (*The Fugitive Poems of Clark Ashton Smith*), kterou tvořily básně *Tartaros sluncí* (*The Tartarus of the Suns*), *Palác z drahokamů* (*The Palace of Jewels*), *V nejzazších údolích* (*In the Ultimate Valleys*) a *Pět básní pro George Sterlinga* (*To George Sterling: Five Poems*). Tyto texty, které Squires ručně vysázal a vytiskl na kvalitním papíru ve velmi omezeném nákladu, patřily mezi Smithova raná díla, jež autor nezařadil do *Cestovatele po hvězdách*, a až do této doby nebyly nikdy publikovány.

„Márnici“ („The Mortuary“), jedinou Smithovu báseň v próze, která byla nedopatřením vynechána z arkhamského svazku *Básně v próze*, vydal Squires jako ručně tištěnou bibliofilii s nákladem 180 kusů v roce 1970.

Třebaže Smith odevzdal Derlethovi rukopis svých *Vybraných básní* (*Selected Poems*) již v roce 1949, nakladatel se k jejich vydání odhodlal až v roce 1971, poté co mu autorova vdova Carolyn Wakefieldová nabídla, že náklady na tisk a vazbu knihy ve výši sedmnácti set dolarů uhradí z prostředků získaných prodejem ballantineských paperbacků. Na přebalu byla otištěna kopie Smithova portrétu uhlem od Natalie Bixbyové Carterové, který si pro Arkham paní Wakefieldová vyžádala od Squirese.

Vybrané básně, které redigoval Donald Sidney-Fryer, byly jednou z posledních knih, které Derleth odeslal do tisku: zemřel 4. července roku 1971. Tento čtyřsetstránkový konvolut vyšel pár měsíců po jeho smrti v nákladu 2118 kusů a prodával se po deseti dolarech, což byla na Arkham nevídaně vysoká cena.

Premiérový díl třetí, závěrečné série televizního povídkového cyklu *Noční galerie* (*Rod Serling's Night Gallery*) odvysílala stanice NBC 24. září roku 1972 a šlo o adaptaci Smithova textu „*Čarodějův návrat*“ („*The Return of the Sorcerer*“). Režíroval ji Jeannot Szwarc a hlavní role v ní ztvárnili Vincent Price a Bill Bixby. Pojednává o rozčtvrceném čaroději, který se vrátí ze záhrobí a dožaduje

se pomsty oka za oko (doslova). Sám Smith o této povídce, napsané v roce 1931 a otištěné téhož roku v časopise *Strange Tales*, prohlásil, že „na její atmosféře by bylo třeba ještě zapracovat.“

V roce 1972 vydal Roy Squires v nákladu 108 kusů Smithovu báseň v próze *Sadastor* a na obálku jiné jeho básně v próze, nazvané *Z hrobek paměti* (*From the Crypts of Memory*, 1973), která vyšla v nákladu 198 kusů, použil jednu z autorových perokreseb.

Téhož roku vydal sběratel a nakladatel Gerry de la Ree první soubor Smithových kreseb, nazvaný *Grotesky a fantastiky* (*Grotesques and Fantastiques*). Tento sešitek s nákladem 600 kusů rovněž obsahoval do té doby nepublikované básně, které autor zasílal spřátelenému básníkovi Samuelu Lovemanovi a pravděpodobně je nepovažoval za významné. De la Ree rovněž v nákladu 500 kusů vydal knihu *Klarkash-Ton a Monstro Ligriv* (*Klarkash-Ton and Monstro Ligriv*, 1974), která obsahovala Smithovy nepublikované básně, umělecká díla a korespondenci s Virgilem Finlayem.

Dvanáctistránkový svazeček *Umělec Clark Ashton Smith* (*Clark Ashton Smith: Artist*, 1975) připravil de la Ree pro spolek The Hyperborean League v nákladu sta či ještě méně kusů. Obsahoval úryvky Smithových dopisů adresovaných Lovemanovi, které se týkaly výtvarných děl, na nichž Smith v dané době pracoval.

V souvislosti s tím, jak zájem o Smithovo dílo postupně narůstal, vydalo v roce 1973 nakladatelství Mirage Press jednak soubor jeho esejů nazvaný *Planety a dimenze: sebrané eseje* (*Planets and Dimensions: Collected Essays*), jednak bohatě ilustrovanou knihu Dennise Rickarda *Fantastické umění Clarka Ashtona Smithe* (*The Fantastic Art of Clark Ashton Smith*).

Do druhé série *Uprchlíckých básní Clarka Ashtona Smithe* zařadil Roy Squires texty, které vznikly až po dokončení rukopisu *Výbraných básní* v roce 1948. *Titáni z Tartaru* (*The Titans of Tartarus*, 1974), *Píseň z pekla* (*A Song from Hell*, 1975), *Elixír snů* (*The Potion of Dreams*, 1975), *Svatyně úsvitu* (*The Fanes of Dawn*, 1976), *Prorok cyklů* (*Seer of the Cycles*, 1976) a *Břímě*

slunci (*The Burden of the Suns*, 1977) vyšly jak v běžných, tak velkoformátových edicích. Předplatitelé těchto „rukopisných edicí“ obdrželi spolu se svými sadami sešitků i jednu ze zhruba padesáti ručně psaných či vysázených básní se Smithovým podpisem.

Krátkou povídkou *Princ Alcouz a čaroděj* (*Prince Alcouz and the Magician*, 1977) vydal Squires v nákladu 190 kusů. Stejně jako řada Smithových raných povídek obsahovala i tato orientální prvky, které autora v mládí fascinovaly. V tomto velmi raném textu, očividně inspirovaném *Pohádkami tisíce a jedné noci*, je patrný exotismus a cynický humor, který nacházíme i ve Smithových zralejších dílech.

V roce 1977 věnoval Smithův švagr a správce jeho literární pozůstalosti Richard E. Kuhn *Písemnou pozůstalost Clarka Ashtona Smitha* (*The Clark Ashton Smith Papers Collection*) Knihovně Johna Haye při Brownově univerzitě v Providence ve státě Rhode Island – těžce instituci, která spravuje i Lovecraftovu pozůstalost. Druhá várka rukopisů, korespondence a dalších zápisků sem byla převezena v roce 1981.

Přinejmenším pět povídek, které Smith napsal v průběhu třicátých let, se však ztratilo. Dvě zaslal E. Hoffmanu Priceovi, který je však zcela přepracoval. Publikoval je pod názvy „Úsvit rozbrojů“ („Dawn of Discord“) a „Hostina starých bohů“ („The Old Gods Eat“, známá též pod názvem „Jednorožcův dům“ [„House of the Monoceros“]), na stránkách časopisu *Spicy Mystery Stories* v říjnu roku 1940, resp. v únoru roku 1941. Nevyšly pod Smithovým jménem, ale Price svému příteli vyplatil dvě třetiny honoráře, který za ně obdržel.

Donald Sidney-Fryer vydal u Donalda M. Granta v roce 1978 svůj rozsáhlý svazek *Vládce snů: bibliografie Clarka Ashtona Smitha* (*Emperor of Dreams: A Clark Ashton Smith Bibliography*). Sidney-Fryer do publikace kromě soupisu básní, próz, rejstříku incipitů, juvenilií, překladů a pseudonymů zařadil také

korrespondenci s jeho přáteli, mezi nimiž figurují např. Fritz Leiber, Ray Bradbury, August Derleth, H. Warner Munn či Harlan Ellison, a také řadu autorových fotografií.

Nedlouho po Smithově smrti v roce 1961 získali Sidney-Fryer a Rah Hoffman (spoluvydavatel amatérského časopisu *The Acolyte*, který se se Smithem znal od počátku 40. let) od vdovy po autorovi jeho černý, v kůži vázaný deník. Autor si jej vedl přibližně od roku 1929 a zapisoval si do něj rozličné nápady, náměty, slova či jména, která by se mu v budoucnu mohla hodit. Některé z těchto zápisků vyšly již v roce 1944 na stránkách *The Acolyte*.

V březnu roku 1962 Sidney-Fryer s Hoffmanem rozluštili, přepsali, připravili a zkorigovali text, který reprodukoval literární obsah Smithova zápisníku v podobě, jakou měl v době autorova úmrtí. V roce 1979 jej konečně vydalo nakladatelství Arkham House pod názvem *Černá kniha Clarka Ashtona Smithe (The Black Book of Clark Ashton Smith)*. Její náklad činil něco málo přes 2500 kusů, obsahovala ilustrace Andrewa Smithe a vyšla v měkké vazbě s černým koženkovým přebalem, aby co nejvíce připomínala Smithův původní zápisník.

Sidney-Fryer rovněž řídil novou řadu brožovaných souborů Smithových povídek určených širokému publiku, které vydávalo nakladatelství Timescape spadající pod Pocket Books. V této řadě vyšly svazky *Město zpívajícího plamene (The City of the Singing Flame, 1981)*, *Poslední zařikávací (The Last Incantation, 1982)* a *Stvořitel proroků (1983)*.

Text *Jak je psáno (As It Is Written)*, jež Smith údajně napsal pod pseudonymem „DeLysle Ferrée Cass“, vydal v roce 1982 Donald M. Grant, avšak později se ukázalo, že jeho autorem byl někdo úplně jiný.

Většinu Smithových otevřeně erotických a spletitých próz seškrtnali redaktoři brakových tiskovin (zejména ti z Gernsbacových sci-fi časopisů), autor je však pro jejich knižní vydání

z neznámého důvodu nikdy nerekonstruoval. Podle Roye Squirese tomu tak bylo nejspíš proto, že „kdykoli Smith mohl, vyhýbal se přepisování rukopisu na stroji“. Texty, které odevzdával do Arkham House k přípravě svých povídkových souborů, měly většinou podobu archů vytržených z časopisů, kde byly původně otištěny a odkud se také do jejich knižní podoby přenesly veškeré chyby a vynechávky.

Třebaže mnoho Smithových původních rukopisů shořelo při již zmíněném požáru, který v roce 1957 založili vandalové, průklepy zhruba dvou třetin publikovaných textů se v jeho literární pozůstalosti zachovaly. Koncem osmdesátých let vydalo nakladatelství *Necronomicon Press* sérii sešitků nazvanou *Clark Ashton Smith bez cenzury* (*The Unexpurgated Clark Ashton Smith*), mezi nimiž se objevilo i několik těchto přeživších původních textů. Edici řídil Steve Behrends a vyšly v ní povídky *Matka ropuch* (*Mother of Toads*, 1987), *Obyvatel propasti* (*The Dweller in the Gulf*, 1987, původně vydaná v roce 1933 pod názvem „Obyvatel marťanských hlubin“ [„The Dweller in the Martian Depths“]), *Stvůra z proroctví* (1988), *Hrobky Yoh-Vombisu* (*The Vaults of Yoh-Vombis*, 1988), *Čáry princezny Uluy* (*The Witchcraft of Ulua*, 1988) a *Xeethra* (1988).

V letech 1988–1993 vycházel odborný časopis Klarkash-Ton: *The Journal of Smith Studies*), který si pro svá dvě poslední čísla změnil název na *The Dark Eidolon*.

Nakladatelství *Necronomicon* vydalo také knihy *Clark Ashton Smith: korespondence s H. P. Lovecraftem* (*Clark Ashton Smith: Letters to H. P. Lovecraft*, 1987), již editoval opět Behrends, a *Nostalgie neznáma: sebrané básně v próze* (*Nostalgia of the Unknown: The Complete Prose Poetry by Clark Ashton Smith*, 1988), kterou připravili Marc a Susan Michaudovi, Behrends a S. T. Joshi.

Arkham House přežilo Derlethovu smrt a v rukou různých šéfredaktorů se mu dařilo natolik, že v roce 1988 konečně vydalo titul dříve avizovaný pod názvem *Nejlepší fantastické příběhy Clarka Ashтона Smitha. Dostaveníčko v Averoiigne* (*The Best Fan-*

tastic Tales of Clark Ashton Smith. A Rendezvous in Averaigne), sestávající z třiceti povídek zasazených do Smithových různých ztracených světů a vyzdobených fotografickými ilustracemi od Jeffreyho K. Pottera.

„Obohatil mou mysl o neuvěřitelné světy, nepředstavitelně krásná města a ještě úchvatnější stvoření,“ vzpomínal v krátké předmluvě Ray Bradbury.

Steve Behrends, Donald Sidney-Fryer a Rah Hoffman o rok později připravili pro Greenwood Press svazek *Podivné stíny: nesebrané prózy a eseje Clarka Ashtona Smithe (Strange Shadows: The Uncollected Fiction and Essays of Clark Ashton Smith)*. Tato kniha, opatřená předmluvou Roberta Blocha, obsahovala Smithovy poslední dokončené texty včetně jejich variantních verzí, fragmentů, konseptů, básní v próze, divadelních her a různých dalších materiálů (jejichž část byla původně otištěna v časopise *Crypt of Cthulhu 27: Untold Tales*).

Mezi těmito nesebranými materiály se objevila i povídka „Dobrý balzamovač“ („The Good Embalmer“), kterou Smith napsal v roce 1931. Jak vysvětloval Augustu Derlethovi v dopise z února téhož roku: „Strávil jsem tři dny psaním šestistránkového hororu. Není to právě můj žánr a možná nebude mít ani ten pochybný přínos dobré prodejnosti.“ S výsledkem zřejmě nebyl spokojen a rozhodl se povídku publikovat pod pseudonymem. O tři roky později časopis *Fantasy Fan* avizoval, že v dalším čísle vyjde povídka „Balzamovači z Ramsville“ („The Embalmers of Ramsville“) od jistého Michaela Weira. Otištěna však nikdy nebyla.

V roce 1989 vydal Necronomicon Press *Poživače hašišu* s ilustracemi Roberta H. Knoxe. Jednalo se o anotované vydání s nákladem ani ne třiceti kusů a obdrželi jej návštěvníci Sidney-Fryerova scénického čtení původní verze tohoto textu, které proběhlo 24. listopadu roku 1990.

Svazek *Ďáblův zápisník: sebrané epigramy a postřehy (The Devil's Notebook: Collected Epigrams and Pensées)* sestavil Don

Herron a vyšel v roce 1990 v nakladatelství Starmont House Teda Diktyho jak v kvalitní měkké, tak i pevné vazbě. Obsahuje vtipné a filozoficky laděné epigramy, které v průběhu let vycházely ve Smithově novinovém sloupku v deníku *Auburn Journal*.

V roce 1990 vyšla studie Stevea Behrenda *Clark Ashton Smith* jako 49. titul řady Starmont Readers Guide U.S.

V roce 1995 vyšel ve 13th Hour Books v nákladu 100 kusů sešitek s názvem *Proroctví příšer* (*A Prophecy of Monsters*, později přejmenováno na „Příšery noci“ [„Monsters in the Night“]), což byla Smithova povídka, kterou původně otiskl časopis *The Magazine of Fantasy & Science Fiction* v roce 1954.

V roce 1995 vydal Necronomicon Press audiokazetu s názvem *Živě z Auburnu* (*Live from Auburn: The Elder Tapes*), která obsahovala nahrávku z konce padesátých let, na níž sám Smith čte jedenáct svých básní, a doprovodný booklet s textem těchto básní.

Totéž nakladatelství vydalo i kvalitní paperback nazvaný *Příběhy ze Zothique* (*Tales of Zothique*, 1995), jež s využitím fragmentů a původních rukopisů připravili Will Murray a Steve Behrends. Svazek obsahoval všechny Smithovy povídky odehrávající se ve světě Zothique a také hru *Mrtví ti nasadí parohy*.

Tento titul měl velký úspěch a v následujícím roce Necronomicon vydal *Knihu Hyperborey* (*The Book of Hyperborea*, 1996), kterou sestavil Will Murray a která obsahovala opravené texty, vycházející ze Smithových původních rukopisů, a také nezkrácenou verzi povídky „Bílý červ přichází“ („The Coming of the White Worm“).

Tragédie Clarka Ashtona Smithe možná spočívá v tom, že se na rozdíl od svých slavnějších současníků Lovecrafta a Howarda dočkal ještě za života nových vydání a uznání svých děl. Jak vysvětluje Robert Bloch, „zvláštní půvab Lovecraftově i Howardově pověsti dodává již samo nezměrné množství dat a hypotéz“, a ačkoli se Smith dožil bezmála sedmdesátky a dočkal se jistě zasloužené kritické pozornosti a chvály, totéž nelze říci o masové přízni čtenářů a souvisejícím komerčním úspěchu.

„Sláva, která se zakládá na šeptandě, mu byla odepřena a on zůstává nesmělým, tichým stínem,“ píše Bloch. „Jsme si vědomi jeho existence coby básníka, ale jako člověk je pro nás i nadále záhadou.“

Ačkoli byl tento muž ve stínu již v mládí považován za génia, kultovní status, kterému se těší jeho dva přátelé, dosud nezískal. Jeho výjimečné prozaické a básnické dílo nám nicméně zůstává jako svědectví o jeho trvalé genialitě a imaginaci.

Jak poznamenal Ray Bradbury: „Smith se vždy jevil – alespoň mně – jako výjimečný autor pro výjimečný vkus. Jeho sláva byla osamělá.“ Pevně proto doufám, že svazek, který právě držíte v rukou, představí jeho dílo nové generaci čtenářů fantasy i těm, kteří touží znovu objevit ztracené světy Clarka Ashtona Smithe.

Stephen Jones
Londýn, Anglie
červenec 2001

NEKROMANTOVA PÍSEŇ

Teď znovu vyřknu runu jemnou –
a žhavá slunce jiných světů
rozpálí půdu v mocném vznětu,
roj děsivých a krásných skřetů
pak vzbudí zemi rozpolcenou.

Z té hvězdy, byvší říše mé,
zbyl pouhý prach pod nebes branou,
však s moudrostí mně nově danou
teď padlé roky znovu vstanou
k poctě mé síly vzkříšené.

Věštecký mrukot znovu zní tu
v mých palácích, jež klesly k zemi
a znovu vzrostou. Vráť se mi
rty, jež jsem kdysi líbal němý
za růžového šerosvitu.

Pak před mým tichým zařikáním
svět jako vetchý přízrak zmizí:
podivná země, moře cizí,
lidé jak z fantastických vizí
se vzednou na té pusté pláni.

A panteony hvozdů tmavých
vyjdou vstříc zoře šafránové
Gorgona, bůžci, satyrové
půjdou po louce purpurové
a krví obrů zem se zbarví.

Jak hory do čediče vryty
modly mých démonů se vztyčí
a jasným nebesům se vzpříčí,
až pohled na ně slunce sklíčí.
A peklo vyhloubí mé krypty.

Mágové, ďábli, fantomové
mi budou sloužit... než sám zhynu,
než na kolena sám se svinu
podoběn na skle mdlému stínu
před zaklínačem v říši nové.

HRŮZNÁ POUŠŤ YONDO

Yondský písek je jiný než v ostatních pouštích; Yondo se totiž nachází na samém okraji světa a prazvláštní vichry dující z hlubin, v jejichž probádání nemůže doufat žádný astronom, navály na zdejší rozdrolené pláně šedý prach rozpadlých planet a černý popel vyhaslých sluncí. Tmavé, oblé hory vystupující ze zvrásněných a zjizvených plání nevznikly všechny zde – některé jsou asteroidy zpola zasypané vesmírným prachem. Z podzemních hlubin se sem vplížilo leccos, co v řádných a spořádaných světech nemá co dělat, o což se starají pozorní bohové. Zde na Yondu však takoví bohové nejsou, zde žijí staříčcí duchové zaniklých hvězd a práchniví démoni bez domova, jejichž zastaralá pekla byla zničena.

Bylo poledne jarního dne, když jsem vyšel z nekonečných kaktusových houštin, v nichž mě ponechali inkvizitoři boha Onga, a u svých nohou jsem spatřil šedivý okraj pouště Yondo. Opakuji, bylo poledne jarního dne. Ale v tom bizarním lese jsem nenašel žádný náznak ani připomínku jara. A nacucané, nahnědlé, poloshnilé rostliny, jimiž jsem se prodíral, se nepodobaly žádným kaktusům a měly tak odporné tvary, že se stěží dají popsat. V dusném ovzduší visel zatuchlý odér hniloby. Černou zem a červenohnědý porost čím dál mohutněji porůstaly leprózní lišejníky. Z padlých kaktusových kmenů vystrkovaly hlavu světle zelené zmiže a pozorovaly mě zářivě okrovýma očima bez víček i zornic. Všechno mě to znepokojovalo už několik hodin. Děsily mě též obludné houby s bezbarvými nohami a skloněnými hlavami jedovatě nafialovělé barvy, které vyrůstaly z promáčených okrajů smrdutých jezírek. A zlověstné čerení, které se po hladině žluté vody šířilo a zase mizelo, když jsem se k ní přiblížil, bylo pro člověka, jehož nervy byly dosud napjaté po nevyšlovných mukách, nesmírně zneklidňující. Potom, když i skvrnitě a ohavně kaktusy prořídly a zmenšily se a pronikly mezi ně pruhy popelného písku, začal jsem tušit, jak velká je nenávisť, kterou vzbudilo moje kacírství mezi Ongovými knězi, a jak záštiplná je jejich pomsta.

Nebudu popisovat nerozváženosti, kvůli nimž jsem já, neopatrný cizinec z dalekých krajů, padl do spárů strašných kouzelníků a pánů mystérií, kteří slouží Ongovi se lví hlavou. Na ony nerozváženosti a okolnosti mého zatčení mě bolí vzpomínat. A nejméně ze všeho se mi chce vzpomínat na skřípce z dračích střev posypaných drceným adamantem, na něž jsou natahováni nazí muži; nebo na neosvětlenou místnost se šestipalcovými okny kousek od prahu, kudy ze sousedního sklepení přilézaly stovky přežraných červů z mrtvol. Stačí říct, že když inkvizitoři vyčerpali zdroje své strašlivé fantazie, posadili mě se zavázanýma očima na velblouda a vezli mě bezpočet hodin, než mě ponechali ráno za svítání v tomto zlověstném lese. Byl jsem volný, jak mi řekli, mohl jsem

jít, kam chci. A na znamení Ongova milosrdenství mi dali s sebou bochník hrubého chleba a měch se smrdutou vodou. Bylo poledne téhož dne, když jsem přišel k poušti Yondo.

Kvůli těm odporným hnijícím kaktusům a děsivostem, které mezi nimi žijí, mě dosud nenapadlo se vracet. Teď jsem se zastavil, protože jsem znal hrůznou legendu krajiny, k níž jsem došel. Protože Yondo je místo, kam se málokdo při zdravém rozumu a ze své vůle odvážil. Ještě méně se jich vrátilo – a pak blábolili o neznámých hrůzách a podivném pokladu. A doživotní ochrnutí, které třese jejich seschlými údy, spolu s šíleným svitem v těkajících očích pod zbělelým obočím a řasami, nikterak nenaláká ostatní, aby je následovali. Proto jsem se na pokraji těch popelných písků váhavě zastavil a mé zubožené útroby se nanovo roztřáslы strachem. Děsilo mě jít dál a děsilo mě vracet se, protože jsem si byl jist, že kněží mi dali zásoby jen na jednu cestu. Takže jsem po chvíli vykročil vpřed, přičemž jsem se při každém kroku bořil do nechutně měkké vrstvy, a za mnou se vydal houf jakéhosi dlouhonožného hmyzu, který mě sledoval už mezi kaktusy. Ten hmyz měl barvu týden staré mrtvoly a byl velký jako tarantule. Ale když jsem se otočil a na ty nejbližší dupl, zdvihl se jedovatý puch, který byl ještě nechutnější než jejich barva. Takže jsem si jich prozatím nevšiml, jak jen to bylo možné. V současné situaci pro mě představovali menší z hrozeb. Předě mnou, pod obrovským, odporně šarlatovým sluncem na černém nebi se do nekonečna táhlo Yondo, jako krajina v hašíšovém snu. Daleko, na nejzazším okraji, vystupovaly ty oblé hory, o nichž jsem už vyprávěl. Ale před nimi se prostírala hrozná prázdnota šedé pustiny a nízké, holé kopečky, připomínající hřbety napůl pohřbených příšer. Namáhavě jsem se vlekl dál a cestou pozoroval velké jámy, v nichž byly pohřbeny meteory, a v prachu svítily nebo se leskly různobarevné drahokamy, které jsem neuměl pojmenovat. Padlé cypřiše hnily u rozpadajících se krypt, po jejichž mramoru se skvrnami lišejníku lezli vypasení chameleoni s královskými perlami v hubě. Pod nízkými hřebeny

se skrývala města, z nichž nezůstal kámen na kameni – rozlehlá a starověká města rozpadající se kus po kuse, atom po atomu, aby nakrmila nekonečný zmar. Vlekl jsem své mučením zesláblé údy přes rozlehlé hromady sutin, které kdysi bývaly vznešenými chrámy, a padlí bohové se mračili z drolivého pískovce nebo se šklebili z rozštípnutého porfyru u mých nohou. Všechno tonulo ve zlověstném tichu, rušeném jen ďábelským smíchem hyen a šustěním zmijí v houštinách uschlého trní nebo v prastarých zahradách vydaných napospas hynoucím kopřivám a zeměděmu.

Když jsem vystoupal na jeden z mnoha kupovitých vrcholů, spatřil jsem vodní hladinu podivného jezera, nezbadatelně temného, malachitově zeleného a osazeného nánosy třpytivé soli. Hladina vody se prostírala hluboko pode mnou v kotlině tvaru šálku. Ale spousty té pravěké soli ležely téměř u mých nohou, na svazích omývaných vlnami. A já věděl, že jezero je pouze hořkým a vysychajícím zbytkem bývalého moře. Slezl jsem dolů, přistoupil k té temné vodě a začal si omývat ruce. Ale ten prastarý roztok ostře a žíravě štípal, takže jsem rychle přestal a dal přednost pouštnímu prachu, který mě pomalu zahaloval jako rubáš.

Rozhodl jsem se tam na chvíli si odpočinout a hlad mě donutil pozřít část škodolibě mrzkých zásob, které mi poskytli kněží. Měl jsem v úmyslu pokračovat dál, dokud mi síly postačí, a dostat se do krajin, které se nacházejí severně od Yonda. Tamější krajiny jsou sice pusté, ale jejich prázdnota působí mnohem povědoměji než zde na Yondu. A je známo, že je občas navštěvují určité nomádké kmeny. Kdyby se na mě usmálo štěstí, mohl bych některý z nich potkat.

Skrovné jídlo mě osvěžilo a poprvé po týdnech, o jejichž počtu jsem ztratil přehled, jsem ucítil slabý závan naděje. Hmyz mrtvolné barvy mě už dávno přestal sledovat, a přestože tu vládlo přízračné hrobové ticho a pravěké ruiny byly zasypány hromadami prachu, nepotkal jsem nic ani způli tak strašného jako ty brouky. Začal jsem si myslet, že hrůzy Yonda se poněkud přehánějí.

Právě v tu chvíli jsem ze svahu nad sebou zaslechl ďábelský chechtot. Ozval se tak zostra, že mě nepředstavitelně vylekal, a zněl dál, beze změny v jediném tónu, jako smích nějakého idiotského démona. Vzhlédl jsem a spatřil ústí temné jeskyně se zelenými stálaktity čnějícími jako tesáky, jehož jsem si předtím nevšiml. Zdálo se, že ten zvuk vychází odtud.

S děsem jsem upřeně hleděl na ten černý vchod. Smích zesílil, ale chvíli jsem nic neviděl. Nakonec jsem v té tmě zahlédl cosi bělavého. A potom, náhle jako v noční můře, se vynořilo cosi příšerného. Mělo to bledé, holé tělo vejčitého tvaru, velké jako březí koza. A to tělo podpíralo devět dlouhých, vratkých nohou s mnoha vruby, které připomínaly nohy obřího pavouka. Ten tvor proběhl kolem mě k okraji vodní plochy a já uviděl, že v jeho podivně ustupujícím obličejí chybějí oči. Z hlavy mu trčely jen dvě uši podobné nožům, a přes ústa, jejichž povislé pysky rozevřené v tom nekonečném smíchu odhalovaly řady netopýřích zubů, visel tenký, svraštělý rypák.

Tvor se dychtivě napil z hořkého jezera, a když uhasil nejhorší žízeň, otočil se a zřejmě vycítil mou přítomnost, protože zkrabacený rypák se zdvihl, zamířil na mě a slyšitelně zavětřil. Zda by ten tvor utekl, nebo mě chtěl napadnout, nevím, protože jsem ten pohled už nedokázal déle snést. Prchal jsem na roztrzesených nohou mezi mohutnými balvany a po nánosech soli na břehu jezera.

Zcela bez dechu jsem se nakonec zastavil a uviděl, že mě nikdo nepronásleduje. Sedl jsem si, stále celý rozechvělý, do stínu balvanu, ale nemělo mi být dopřáno oddechu, protože v tu chvíli začalo druhé z řady bizarních dobrodružství, která mě donutila uvěřit všem těm šíleným legendám, jež jsem slyšel.

Ještě víc než ten ďábelský smích mě vylekal výkřik, který mi zazněl přímo u lokte, v písku smíšeném se solí – výkřik ženy zasažené krutou bolestí nebo bezmocně se zmitající v pařátech ďáblů. Když jsem se otočil, spatřil jsem nahou ženu, učiněnou Venuši, jejíž bělostná dokonalost by obstála před každým zkoumáním,

ale ponořenou po pupek do písku. V hrůzou vytřeštěných očích se jí zračila zoufalá prosba a její lotosové dlaně se ke mně žalostně vzpínaly. Přiskočil jsem jí po bok – a dotkl se mramorové sochy, jejíž tesaná víčka byla přivřena v jakémsi tajuplném snu o dávno zašlých dobách a jejíž paže byly spolu s líbeznými boky a stehny pohřbeny hluboko v písku. Znovu jsem prchal, nanovo roztřesen strachem. A znovu jsem uslyšel ten bolestný ženský výkřik. Ale neotočil jsem se ani jednou, abych pohlédl na ty prosící oči a ruce.

Mířil jsem vzhůru po dlouhém severním svahu toho proklatého jezera, klopýtal přes balvany černého křemene a přes římsy, na nichž kovy pokryté měděnkou vytvářely ostré hrany. Tonul jsem v jámách soli i nepojmenovatelného popela, na terasách vykovaných odlivem za pravěkých dob, běžel jsem jako člověk prchající za démonické noci z hrůzného snu do noční můry. Chvillemi jsem kolem uší pocítil studený závan, který jsem nevyvolal svým úprkem. A když jsem se dostal na jednu z horních teras a ohlédl se, všiml jsem si zvláštního stínu, který běžel bok po boku s tím mým. Ten stín nepatřil ani člověku, ani opici, ani jakémukoli mně známému zvířeti: hlava byla příliš podivně protáhlá, podsadité tělo příliš vypouklé. A nedokázal jsem určit, jestli má ten stín pět nohou, nebo jestli noha, která vypadá jako pátá, je pouze ocas.

Hrůza mi dodala novou sílu, takže jsem vyšplhal až na vrchol kopce, kde jsem se odvážil znovu ohlédnout. Ale ten fantastický stín stále držel krok s tím mým. A teď jsem ucítil i zvláštní a odporný odér, hnusný jako pach netopýrů, kteří visí v kostnici uprostřed plísně a hniloby. Běžel jsem spoustu mil a rudé slunce se zatím sklánělo nad asteroidovými horami na západě. A ten divný stín se dloužil spolu s mým, ale stále se držel za mnou ve stejné vzdálenosti.

Hodinu před západem slunce jsem došel ke kruhu nízkých sloupů, které se tyčily zázračně neporušené uprostřed ruin podobných ohromné hromadě střepů z rozbitých hrnců. Když jsem mezi

těmi sloupy procházel, uslyšel jsem kňučení, jako by tu kňučelo divoké zvíře, něco mezi vztekem a strachem, a uviděl jsem, že ten stín mě dovnitř kruhu nenásledoval. Zastavil jsem se a čekal, okamžitě jsem si domyslel, že jsem našel svatyni, do níž se můj nevtaný známý neodváží vstoupit. A chování stínu mě v tom utvrdilo, ta věc zaváhala, pak se rozběhla kolem kruhu sloupů a při tom se často mezi nimi zastavovala. Celou dobu kňučela, až nakonec odešla směrem k zapadajícímu slunci a zmizela v poušti.

Celou půlhodinu jsem se neodvažoval pohnout. Pak mě blížící se noc se všemi dalšími možnými hrozbami donutila dovléct se na sever tak daleko, jak jsem mohl. Nyní jsem byl totiž v samém srdci Yonda, kde mohli pobývat démoni a fantomové, kteří nebudou respektovat svatyni z nezlomených sloupů.

Plahočil jsem se dál a sluneční světlo se podivně změnilo. Protože ten rudý kotouč, klesající ke kopcovitému obzoru, se nořil a doutnal v pásu miasmatického oparu, kde se poléťavý prach ze všech roztráštěných chrámů a nekropolí Yonda mísil se zhoubnými výpary, které stoupaly k nebi z nezměrných černých propastí zejících za nejzazším okrajem světa. V tom světle se celá pustina, oblé hory, vlnité hřebeny i ztracená města, nořily do přízračného a čím dál temnějšího šarlatu.

Potom se na severu, kde houstly stíny, objevila zvláštní postava – vysoký muž, celý oděný v kroužkové zbroji –, lépe řečeno postava, kterou jsem považoval za člověka. Přiblížil se ke mně s pochmurným řinčením, které provázelo každý jeho krok po rozdrolené zemi, a já uviděl, že jeho zbroj je z mědi poskvrněné měděnkou. A na jeho hlavě se do výšky zdvíhala přilbice ze stejného kovu, opatřená zahnutými rohy a zubatým hřebenem. Říkám hlava, protože zapadající slunce už haslo a do dálky už nebylo jasně vidět. Ale když mě to zjevení míjelo, nezahlédl jsem žádnou tvář pod čelem té bizarní přilbice, jejíž prázdné okraje se na okamžik vyrýsovaly proti kalnému světlu. Potom ta postava pokračovala dál, se stejným ponurým řinčením, a zmizela.

Ale v jejích patách, kde vybledal západ slunce, se vynořilo druhé zjevení a blížilo se ke mně neuvěřitelně dlouhými kroky. Zastavilo se, když se v rudém šeru tyčilo téměř nade mnou – byla to příšerná mumie starověkého krále, na jejíž hlavě korunu z neposkvrněného zlata, ale tvář, již ke mně obracel, zpusťošil nejen čas nebo červi. Kolem kostnatých nohou jí pleskaly cáry plátna a nad korunou, zdobenou safíry a růžovými drahokamy, se jí hou-palo a děsivě pokyvovalo cosi černého. Za nic na světě jsem však nemohl přijít na to, co to je. Pak se uprostřed oné strašlivé tváře otevřely dvě šikmé šarlatové oči a zažhnuly jako pekelné uhlíky a v ústech, které připomínaly opičí tlamu, se zaleskly dva jedové zuby. Příkrčená, holá, beztvará hlava na nepřiměřeně dlouhém krku se odporně sklonila a zašeptala mumii do ucha. Potom ten obří mrtvý jedním krokem zkrátil vzdálenost mezi námi na polovinu a ze záhybů potrhaného vyschlého plátna vysunul kostnatou ruku a prsty, bezmasými a zakončenými drápy, jež byly obtěžkány zářivými drahokamy, se natáhl a zašátral mi po hrdle...

Zpátky, zpátky skrz věky šílenství a děsu jsem se v předklonu hnal pryč od těch šátrajících prstů, které se neustále vznášely v šeru za mnou, zpátky, neustále zpátky, bez přemýšlení, bez váhání, vstříc všem hrůzám, které jsem opustil. Zpátky v houstnoucím šeru k bezejmenným troskám, strašidelnému jezeru, houštině odporných kaktusů a ke krutým a cynickým inkvizitorům boha Onga, kteří čekali na můj návrat.

DEVÁTÁ KOSTRA

Jednoho dubnového rána, kdy na nebi nebyl ani mráček, jsem se vydal na schůzku s Ginevrou. Dohodli jsme se, že se setkáme na Balvanovém hřebenu, což bylo místo, které jsme oba dobře znali, malá kruhová mýtina obklopená borovicemi a plná velkých kamenů, v půli cesty mezi Newcastlem, kde bydlí její rodiče, a mým srubem, který stojí na severovýchodním výběžku Hřebene, poblíž Auburnu.

Ginevra je má snoubenka. Musím vysvětlit, že v době, o níž píšu, její rodiče našemu zasnoubení dvakrát nepřáli – později však naštěstí změnili názor. Zpočátku však zacházeli tak daleko, že mi zakazovali Ginevru navštěvovat, takže jsme se spolu mohli vídat pouze potají a zřídka.

Hřeben je ve skutečnosti dlouhá, nepravidelná moréna, v níž se hustě vyskytují místa s nakupenými balvany, jak už jeho jméno naznačuje, a ze země trčí mnoho černých vulkanických kamenů. K některým svahům se tisknou ovocné sady, ale téměř všechny leží ladem, a půda je kamenitá a je jí příliš málo, než aby ji lidé obdělávali. S pokřivenými borovicemi, často stejně fantastických tvarů jako cypřiše na kalifornském pobřeží, a se zkroucenými a zakrslými duby je to krajina divoce a malebně krásná a místy víc než náznakem připomíná Japonsko.

Od mého srubu je to k místu setkání s Ginevrou asi dvě míle daleko. Jelikož jsem se narodil přímo ve stínu Balvanového hřebene a žil na něm nebo poblíž něj po většinu svých třiceti let, důvěrně tu znám každé křovisko a do onoho dubnového rána bych se stěží dokázal nerozesmát, kdyby mi někdo řekl, že bych tu mohl zabloudit... Od té doby – inu, ujišťuji vás, že už mi do smíchu není...

To ráno bylo vskutku jako stvořené pro dostaveníčko milenců. Divoké včely pilně bzučely v záhonech jetele a křovinách zpododěru pokrytých závoji bílých květů, jejichž zvláštní a těžká vůně se omamně vznášela ve vzduchu. Vypučela většina jarních květin: brambořík, žlutá violka, mák, divoký hyacint a lomikámen a zelená tráva jen hrála barvami. Mezi smaragdovou zelení jírovců, šedozeleným odstínem borovic, zlatou a tmavě namodralou zelení dubů jsem na východě zahlédl sněhobílé Sierry a na západě, za světle fialovými pláněmi Sacramentského údolí, namodralý Pobřežní hřeben. Po sotva prošlapané stezce jsem šel dál volnými lukami tam, kde se budu muset proplést mezi shluky balvanů.

Myšlenkami jsem byl pouze u Ginevry a jen letmo a roztěkaně jsem pohlížel na malebnou jarní krásu, která lemovala mou cestu. Byl jsem v polovině cesty mezi srubem a místem setkání, když jsem si najednou uvědomil, že sluneční světlo pohaslo, takže jsem pohlédl vzhůru, protože mě samozřejmě napadlo, že slunce zastínil nějaký dubnový mrak, který se nepozorovaně vynořil

zpoza obzoru. Jaké tedy bylo mé překvapení, když jsem uviděl, že azurová modř celého nebe se změnila v ponuru a zlověstnou hněd, v níž zřetelně viditelné slunce plálo jako obrovský kula-tý rudý uhlík. Potom mě upoutalo cosi podivného a neznámého v okolní přírodě, co jsem v tu chvíli nedokázal určit, načež se mé překvapení proměnilo v obavy, a ty postupně sílily. Zastavil jsem se a rozhlédl se kolem a uvědomil si, že i když se to zdá neuvěřitel-né, zabloudil jsem. Borovice po obou stranách nebyly ty, které jsem tu očekával. Tyto byly mnohem vzrostlejší, mnohem pokři-venější než ty, které jsem si pamatoval. A jejich kořeny se nořily v divočejších a hadovitějších uzlech z půdy, na které kupodivu nic nekvetlo a kde i tráva rostla jen v řídkých chomáčích. Balvany tu byly velké jako druidské monolity a některé měly tvar jako z noč-ní můry. Samozřejmě jsem si pomyslel, že to všechno musí být sen, ale s pocitem nejvyššího zmatku, který jen málokdy, pokud vůbec, provází absurdity a příšernosti noční můry, jsem se marně pokoušel zorientovat a najít nějaký známý bod v bizarní krajině, která se přede mnou rozprostírala.

Mezi stromy se vinula stezka, širší než ta, po které jsem dosud šel, ale táhla se zhruba stejným směrem, pokud jsem mohl soudit. Ležel na ní šedý prach, a když jsem se k ní přiblížil, uviděl jsem, že je ta vrstva dost hluboká a jsou v ní otisky jediného tvora – otisky, které byly určitě příliš útlé, příliš fantasticky štíhlé, než aby patřily člověku, bez ohledu na otisky pěti prstů. Něco mě na té jejich út-losti a délce rozechvělo, byť nedokážu říci co. Později jsem se di-vil, jak to, že jsem nepoznal, co jsou zač. Ale v tu chvíli mi hlavou neprolétl ani stín podezření – jen matná úzkost, neurčité obavy.

Jak jsem postupoval dál, větve borovic, mezi nimiž jsem pro-cházel, se podivně kroutily a jejich kmeny a kořeny nabývaly ještě fantastičtějších a hrozivějších tvarů. Některé připomínaly chtivé čarodějnice, jiné zase oplzlé nahrbené chrliče, některé vypada-ly, že se svíjejí v nekonečných pekelných mukách, další svírala křeč jako v ďábelském veselí. Celou tu dobu nebe nadále pomalu

tmavlo a ponurá a skličující hněď, kterou jsem zaznamenal předtím, skoro neznatelně přešla do tónu vybledlého pohřebního purpuru, v němž slunce doutnalo jako měsíc povstávající z krvavé lázně. Stromy a celá krajina byly prosyceny makabrozním fialovým odstínem, cele se do onoho nepřírozeného šera ponořily a nasákly jím. Jenom skaliska, kolem kterých jsem se ubíral, podivně světlala. A jejich tvary jaksi připomínaly náhrobní kameny, hrobky a pomníky. U stezky už nerostla zelená jarní tráva – byla tu jen hlína se skvrnami usychajících řas a drobných lišejníků měděnkové barvy. Také tu rostly trsy jedovatě vyhlížejících hub s leprózně bledými stonky a černavými hlavičkami, které se skláněly a ohavně se kývaly.

Nebe už natolik potemnělo, že celá krajina získala poněkud noční nádech, až mi to připomnělo svět odsouzený k zániku v šerosvitu umírajícího slunce. Nikde ani závan větru, jen ticho. Žádní ptáci, hmyz, žádné šumění borovic, žádný šepot listí: hrozivé a nepřírozené ticho jako v bezedné propasti.

Stromy zhoustly, pak prořídly a já vyšel na kruhovou mýtinu. Zde už nebylo pochyb o tom, co za monolity to jsou – byly to náhrobní kameny a hřbitovní památníky, ale tak nesmírně staré, že písmo nebo číslice na nich byly téměř smazány. A těch několik znaků, které jsem rozeznal, nepocházelo z žádného známého jazyka. Čišela z nich starobylost, tajemství a hrůza nezměrného stáří. Bylo těžké uvěřit, že život a smrt by mohly být takto věkovité. Stromy kolem nich byly nepředstavitelně zkroucené a znetvořené, jako by i je tížilo totéž břemeno let. Strašlivá staroba, jež ze všech těch kamenů a borovic čišela, jen zesílila můj zmatek, stvrdila můj neklid. Neutišilo mě ani, když jsem na měkké půdě kolem náhrobků spatřil řadu oněch úzkých stop, o nichž jsem se již zmiňoval. Byly rozloženy způsobem, který byl opravdu zvláštní: jako by vycházely od každého kamene a zase se k němu vracely.

V tu chvíli jsem poprvé zaslechl jiný zvuk než své kročeje v tichu té strašidelné scény. Za mnou mezi stromy cosi slabě

a zlověstně zachrastilo. Otočil jsem se a naslouchal: v těch zvucích bylo cosi, co dovršilo zkázu mých rozechvělých nervů, a do mého mozku vtrhl příšerný strach a hrůzné představy jako horda čarodějnic řítících se ze sabatu.

Skutečnost, jíž jsem měl nyní čelit, byla stejně příšerná! Ve stínu stromů se cosi bělavě zablesklo a vzápětí se odtamtud vynořila lidská kostra nesoucí v náručí kostru dítěte! Rozhodně, jako by s nějakým tajným, záhadným cílem, záhrobním úkolem, který nikdo živý nedokáže odhalit, prošla kolem mě, klidně, bez námahy a ladným krokem, jemuž jsem bez ohledu na strach a ohromení musel přiznat jistý děsivý ženský půvab. Sledoval jsem to zjevení pohledem, jak bez zastávky prošlo mezi pomníky a zmizelo v temnotě borovic na opačné straně mýtiny. Jakmile zmizelo, objevilo se druhé zjevení, rovněž s dětskou kostrou v náručí, a prošlo přede mnou stejným směrem a stejně hrůzným a odporně půvabným krokem.

Dosud nepoznaná hrůza, dosud neznámý strach mě zcela ochromily a já měl pocit, jako by mě k zemi neodvratně tisklo neovladatelné břemeno noční můry. Ze stínu pod prastarými borovicemi se nořily kostra za kostrou, jedna jako druhá, se stejnou morbidní lehkostí a ladným pohybem, každá se svým žalostným děckem v náručí, a mizely ve šlépějích svých předchůdkyň, soustředěny na tentýž tajemný úkol. Přicházely jedna za druhou, až jsem jich napočítal osm! Už jsem poznal původ oněch bizarních stop, které mě znepokojovaly a děsily svou křehkostí. Když mi z dohledu zmizela osmá kostra, můj zrak, jako by puzen neovladatelným nutkáním, se stočil k nejbližšímu náhrobnímu kameni, u něhož jsem si s úžasem všiml něčeho, co mi předtím uniklo: čerstvě vykopaného hrobu, temně zejícího v měkké hlíně. Pak jsem u svého lokte zaslechl tiché chřestění a za rukáv mě zatahaly prsty bezmasé ruky. Vedle mě stála kostra lišící se od ostatních pouze tím, že nedržela v náručí žádné dítě. S úlisným úsměvem beze rtů mi znovu škubla rukávem, jako by mě táhla